

چکیده

امروزه با توجه به دگرگونی روابط اجتماعی شهری میتوان گفت به گونه ای زندگی اجتماعی در بافت قدیم رو به زوال رفته است و حضور داوطلبانه مردم در این فضاهای شهری و کارکرد فضایی عرصه های عمومی تنزل یافته و فضاهای شهری به عرصه های بی روح و عاری از شرایط بروز زندگی اجتماعی، بدل گشته اند. توجه به نوسازی و احیا این بافت ها ضرورتی است که نه تنها به لحاظ کالبد و عملکرد بلکه به لحاظ اقتصادی اجتماعی، فرهنگی و گردشگری از اهمیت قابل توجهی برخوردار می باشد که می تواند نمود اولیه آن در احیا و باززنده سازی فضاهای عمومی متجلی شود. از سوی دیگر، امروزه جریانی جهان شمول در سطح دنیا در جاری است که در خصوص انجام فرآیند خلق فضاهای فراملیتی، متوجه جنبه های بین المللی در طراحی فضاهای عمومی شهرها می باشد. فضاهای باز شهری و جریان جهانی شدن دارای تعامل یا رابطه ای دوسویه اند. از یک سو جریان جهانی شدن در گستره تأثیرگذاری اش بر شهرها، به تدریج تأثیرات خود را بر فرم و فعالیت فضاهای باز شهری نمایان می سازد و از سوی دیگر، فضاهای شهری به شهرها (و حتی کشورها) در دستیابی به جایگاه مناسب در عصر جهانی شدن و ارائه تصویر معتبر بین المللی و فراهم آوردن فضای مناسب برای ارتقای رقابت پذیری شهری یاری می رسانند. در این میان شهر کرمان به عنوان یک شهر تاریخی، با داشتن پتانسیل های فوق العاده قابل رقابت در سطح بین المللی، در طی مسیر توسعه خود نمی تواند از این مزیت خود چشم پوشی نماید. بر همین اساس بخشی نسبتاً متروکه از محدوده بافت فرسوده شهر کرمان تحت عنوان بازار قلعه محمود و محدوده پیرامونی آن به عنوان عرصه پژوهش انتخاب شده و پس از شناسایی شاخص های موثر در روند پژوهش، مورد طراحی واقع شده است.

کلمات کلیدی: جهانی شدن، محور فراملیتی، بافت تاریخی شهر کرمان، بازار قلعه محمود

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول : کلیات
۱-۱	۱-۱- مقدمه
۲	۲-۱- بیان مسئله
۳	۳-۱- ضرورت انجام تحقیق
۴	۴-۱- مروری بر تحقیقات گذشته
۶	۵-۱- اهداف تحقیق
۷	۶-۱- سوالات تحقیق
۷	۷-۱- فرضیه های تحقیق
۷	۸-۱- تعریف واژه ها و اصطلاحات فنی و تخصصی
۱۰	۹-۱- روش شناسی پژوهش
۱۰	۱۰-۱- شرح کامل روش و ابزار گردآوری داده ها
۱۱	۱۱-۱- کاربرد نتایج تحقیق
۱۲	فصل دوم : مبانی نظری و ادبیات تحقیق
۱۳	۱-۲- مقدمه
۱۴	۲-۲- محور فرهنگی
۱۴	۱-۲-۲- محور
۱۵	۲-۲-۲- مسیر
۱۶	۳-۲-۲- شکل گیری محور در شهرسازی ایران
۱۷	۴-۲-۲- محورهای قدیمی و امروزی
۱۸	۵-۲-۲- ابعاد فراکالبدی محورها
۱۸	۶-۲-۲- اهمیت محورهای فرهنگی در شهرها
۱۹	۷-۲-۲- توقعات موضوعی از محورها
۱۹	۱-۷-۲-۲- حضورپذیری
۲۲	۲-۷-۲-۲- پویایی

۲۹.....	۳-۲- جهانی شدن
۳۰.....	۳-۲-۱- ریشه های تاریخی جهانی شدن
۳۱.....	۳-۲-۲- تعریف جهانی شدن
۳۳.....	۳-۲-۱- نسل اول
۳۴.....	۳-۲-۲- نسل دوم
۳۵.....	۳-۲-۳- نسل سوم
۳۷.....	۳-۳-۲- مروری بر مفهوم شهر جهانی
۴۰.....	۳-۲-۴- علل جهانی شدن
۴۲.....	۳-۲-۵- ابعاد جهانی شدن
۴۳.....	۳-۲-۶- جهانی شدن و ابعاد نوین در طراحی شهری (تاثیرات جهانی شدن بر طراحی شهری و افق های پیش رو)
۴۵.....	۳-۲-۷- جهانی شدن و فضاهای باز شهری
۴۵.....	۳-۲-۷-۱- گسترش فناوری اطلاعات و ارتباطات و تاثیرات آن بر فضاهای شهری
۴۸.....	۳-۲-۷-۲- اهمیت توجه به انگاره های محلی
۵۰.....	۳-۲-۷-۳- اهمیت فضاهای شهری در توسعه گردشگری شهری در عصر جهانی شدن
۵۱.....	۳-۲-۴- بررسی تجارب موفق
۵۱.....	۳-۲-۴-۱- لادانسن، پاریس، فرانسه
۵۷.....	۳-۲-۴-۲- کاناری وارف، لندن
۶۰.....	۳-۲-۵- جمع بندی و نتیجه گیری
۶۳.....	فصل سوم : روش پژوهش
۶۴.....	۳-۱- مقدمه
۶۴.....	۳-۲- روش کلی پژوهش
۶۴.....	۳-۳- ابزار گردآوری داده ها
۶۵.....	۳-۴- جامعه آماری، روش نمونه گیری و حجم نمونه
۶۵.....	۳-۵- روش ها و ابزار تجزیه و تحلیل داده ها

۶۷	فصل چهارم : تجزیه و تحلیل داده‌ها.....
۶۸	۱-۴-۱-مقدمه
۶۸	۲-۴-۲-شناخت
۷۱	۱-۲-۴-۱-بستر گرایي
۷۱	۱-۲-۴-۱-۱-احترام به وضعیت موجود
۷۳	۲-۴-۱-۲-زیرساخت های اقتصادی
۷۴	۲-۴-۱-۳-زیرساخت های اجتماعی فرهنگی
۷۸	۲-۴-۱-۴-ساختار سیاسی حاکم
۷۹	۲-۴-۲-کاربری ها
۸۰	۲-۴-۱-۲-سازگاری
۸۱	۲-۴-۲-ظرفیت
۸۲	۲-۴-۳-مطلوبیت
۸۳	۲-۴-۴-وابستگی
۸۴	۲-۴-۳-یکپارچگی
۸۴	۲-۴-۱-تأثیر پذیری و تأثیر گذاری
۸۶	۲-۴-۳-عوامل ذهنی
۸۷	۲-۴-۳-فناوری
۸۸	۲-۴-۴-گردشگری
۸۸	۳-۴-۳-بررسی نقاط ضعف، قوت، فرصت و تهدید (SWOT)
۹۳	۴-۴-۴-بررسی فرضیات پژوهش
۹۳	۴-۴-۱-فرضیه اول
۹۳	۴-۴-۲-فرضیه دوم
۹۴	۴-۴-۳-فرضیه سوم
۹۴	۴-۵-جمع بندی و نتیجه گیری
۹۵	فصل پنجم : نتیجه گیری و طرح
۹۶	۱-۵-۱-شناخت محدوده تحقیق

۹۶.....	۵-۱-۱- شناخت حوزه فراگیر
۹۶.....	۵-۱-۱-۱- موقعیت جغرافیایی
۹۶.....	۵-۱-۱-۲- تاریخچه شهر کرمان
۹۹.....	۵-۱-۱-۳- وضعیت زمین‌ریخت‌شناسی شهر کرمان
۱۰۱.....	۴-۱-۱-۵- وضعیت اقلیمی شهر کرمان
۱۰۳.....	۵-۱-۱-۵- وضعیت جمعیتی شهر کرمان
۱۰۶.....	۵-۱-۱-۶- وضعیت اقتصادی شهر کرمان
۱۰۶.....	۵-۱-۱-۷- تاریخچه شهر کرمان
۱۰۹.....	۵-۱-۱-۸- ویژگی‌های کالبدی-فضایی شهری
۱۱۰.....	۵-۱-۱-۹- گسترش شهر کرمان و روند آن
۱۱۳.....	۵-۱-۲- شناخت حوزه بلافصل
۱۱۶.....	۵-۱-۳- شناخت حوزه مداخله
۱۱۶.....	۵-۱-۳-۱- محله قلعه محمود
۱۱۷.....	۵-۱-۳-۲- بازار قلعه محمود
۱۲۴.....	۵-۲- احکام طراحی
۱۲۶.....	۵-۳- گزینه‌های طراحی (آلترناتیو‌ها)
۱۲۷.....	۵-۳-۱- الگوی ۱
۱۲۸.....	۵-۳-۲- الگوی ۲
۱۲۸.....	۵-۳-۳- الگوی ۳
۱۳۰.....	۵-۳-۴- ارزیابی گزینه‌ها و انتخاب گزینه برتر (انتخاب استراتژی)
۱۳۲.....	۵-۴- برنامه فیزیکی
۱۳۵.....	۵-۵- طرح
۱۳۶.....	منابع و مآخذ

فهرست جدول‌ها

عنوان	صفحه
جدول ۱-۲- اهداف، راهبردها و سیاست‌های مرتبط با توقعات موردی از محورها	۲۷
جدول ۱-۴- شاخص‌های کلی پژوهش	۶۸
جدول ۲-۴- شاخص‌های منتخب پژوهش	۷۰
جدول ۳-۴- ماتریس‌های کاربری اراضی بهینه	۷۹
جدول ۴-۴- مفاهیم چهارگانه سوآت در طراحی شهری	۸۹
جدول ۵-۴- SWOT شاخص بسترگرایی	۹۰
جدول ۶-۴- SWOT کاربری‌ها	۹۱
جدول ۷-۴- SWOT یکپارچگی	۹۲
جدول ۱-۵- تحولات خانوار و جمعیت شهر کرمان در سالهای گذشته	۱۰۴
جدول ۲-۵- احکام طراحی	۱۲۴
جدول ۳-۵- بررسی مزایا و معایب الگوهای پیشنهادی طراحی تقاطع محور پیاده با خیابان امام خمینی	۱۲۹
جدول ۴-۵- مقایسه مساحت و سرانه‌های موجود با وضع مطلوب در محدوده مورد مطالعه	۱۳۲
جدول ۵-۵- برنامه فیزیکی پروژه	۱۳۳

فهرست تصویرها

عنوان	صفحه
تصویر ۲-۱- تصویر روزگاری خیابان برای دیدن و دیده شدن بود	۱۵
تصویر ۲-۲- تصویر زندگی شب فضاهای شهری	۲۱
تصویر ۲-۳- تصویر واقعیت خیابان‌های ما	۲۴
تصویر ۲-۴- تصویر حضور اقشار سنی در فضاهای شهری	۲۶
تصویر ۲-۵- نمودار بررسی ابعاد علل جهانی شدن	۴۲
تصویر ۲-۶- حضور هویت‌های فرهنگی و سمبل‌هایشان در محله CHINATOWN نیویورک	۵۰
تصویر ۲-۷- دید به لادفانس در مقابل پاریس کهن	۵۲
تصویر ۲-۸- مدل سه بعدی لادفانس در سال ۲۰۱۵	۵۴
تصویر ۲-۹- طرح برج نور در لادفانس	۵۵
تصویر ۲-۱۰- لادفانس در شب	۵۶
تصویر ۲-۱۱- بخشی از فضاهای باز در لادفانس	۵۷
تصویر ۲-۱۲- دو مدل از کاناری وارف	۵۸
تصویر ۲-۱۳- پانوراما از کاناری وارف	۵۹
تصویر ۴-۱- محدوده مورد در سال ۱۳۳۵ و سال ۱۳۹۸	۷۱
تصویر ۴-۲- ورودی بازار قلعه از خیابان امام	۷۲
تصویر ۴-۳- ورودی اصلی بازار قلعه محمود	۷۲
تصویر ۴-۴- نمای میدان و تکیه قلعه از خیابان امام	۷۳
تصویر ۴-۵- نمایی از جداره تجاری خیابان امام	۷۳
تصویر ۴-۶- نقشه تغییرات تراکم جمعیتی در نواحی مختلف بافت کهن شهر کرمان	۷۵
تصویر ۵-۱- ماهواره ای محدوده شهر کرمان	۹۶
تصویر ۵-۲- نقشه محدوده شهر قدیم کرمان و دروازه‌های ۶ گانه	۹۸
تصویر ۵-۳- نقشه طبقات ارتفاعی شهر کرمان و نیمرخ ارتفاعی آن در امتداد مقطع AB	۱۰۰
تصویر ۵-۴- نقشه طبقات شیب شهر کرمان (ماخذ: نگارنده)	۱۰۰
تصویر ۵-۵- نقشه تغییرات میانگین بارش سالانه شهر کرمان در دوره آماری ۱۳۹۰-۹۵	۱۰۲

- تصویر ۵-۶- نقشه تغییرات میانگین دمای سالانه شهر کرمان در دوره آماری ۹۵-۱۳۹۰..... ۱۰۲
- تصویر ۵-۷- نقشه تغییرات میانگین تبخیر سالانه شهر کرمان در دوره آماری ۹۵-۱۳۹۰..... ۱۰۳
- تصویر ۵-۸- هرمهای سنی جمعیت شهر کرمان در سالهای ۱۳۶۵ و ۱۳۸۵..... ۱۰۵
- تصویر ۵-۹- مراحل و محور گسترش شهر کرمان..... ۱۱۱
- تصویر ۵-۱۰- شکل عمومی توسعه شهر کرمان و مناطق اطراف..... ۱۱۲
- تصویر ۵-۱۱- عرصه های بافت کهن شهر کرمان..... ۱۱۴
- تصویر ۵-۱۲- کاربری اراضی محدوده بافت فرسوده شهر کرمان..... ۱۱۶
- تصویر ۵-۱۳- پلان کلی بازار قلعه محمود..... ۱۱۷
- تصویر ۵-۱۴- نمایی از بازار قلعه محمود..... ۱۱۸
- تصویر ۵-۱۵- نمایی از حمام قلعه محمود..... ۱۱۹
- تصویر ۵-۱۶- ورودی شمال غربی بازار قلعه محمود..... ۱۲۰
- تصویر ۵-۱۷- بافت کلی بازار قلعه محمود..... ۱۲۱
- تصویر ۵-۱۸- نقشه کاربری اراضی وضع موجود محدوده مورد مطالعه..... ۱۲۲
- تصویر ۵-۱۹- شماتیک اثر گذارهای اقلیمی محدوده مورد مطالعه..... ۱۲۳
- تصویر ۵-۲۰- وضعیت دسترسی و درجه اهمیت شبکه معابر پیرامون عرصه پژوهش..... ۱۲۳
- تصویر ۵-۲۱- الگوی شماره ۱ طراحی تقاطع محور پیاده با خیابان امام خمینی..... ۱۲۷
- تصویر ۵-۲۲- الگوی شماره ۲ طراحی تقاطع محور پیاده با خیابان امام خمینی..... ۱۲۸
- تصویر ۵-۲۳- الگوی شماره ۳ طراحی تقاطع محور پیاده با خیابان امام خمینی..... ۱۲۹
- تصویر ۵-۲۴- نقشه شبکه معابر پیشنهادی محدوده مورد مطالعه..... ۱۳۱
- تصویر ۵-۲۵- نقشه کاربری اراضی پیشنهادی محدوده مورد مطالعه..... ۱۳۴

فصل اول : کلیات

۱-۱- مقدمه

مفهوم “جهانی شدن”، عمده ترین میراثی است که سده بیست و یکم از آخرین دستاوردهای علوم اجتماعی در آخرین دهه سده بیستم به ودیعه گرفته است (توسلی، ۱۳۸۰: ۱۵۸). “جهانی شدن” روندی است که در قالب گسترش فناوری اطلاعات و ارتباطات، منجر به تشدید یکپارچگی و درهم تنیدگی مناسبات گسترده در ابعاد سطوح مختلف (اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و غیره)، در میان “کنشگران نو” سازمان های مردم نهاد، اجتماعات مجازی، شرکتهای چندملیتی یا فرا سرزمینی) و “سنتی” (دولت، حکومت و مقامات اداری و اجرایی) شده است. این تاثیرات دگرگونی در مناسبات پیشین اجتماعات انسانی، افزایش حجم مراودات، فراسرزمینی شدن نیازها و اثرگذاری، فزاینده آگاهی و به تبع آن، دگرگونی در مطالبات را به دنبال داشته است (شورت و کیم، ۱۳۸۴: ۱۷) افزایش جریانهای فرهنگی فراملی، شهرهای بزرگ را قادر ساخته تا الگوهای فرهنگی متنوعی را از سراسر جهان تجربه کنند، از نمونه های آن میتوان به نمایشگاههای هنری، اجرای اپرا و مسابقات ورزشی اشاره نمود. برمان و راندینلی (۱۹۹۲) استدلال می کنند که جهانی شدن شهرها را وادار می سازد تا فرهنگ های مخصوص به خود را به شیوه هایی که باعث جذب تجارت، سرمایه گذاری و تخصص های تکنولوژی پیشرفته میشوند، توسعه دهند. هم زیستی و همزمانی روندهای همگون سازی ممکن است در توصیف فرایندهای جهانی شدن فرهنگی عبارت مناسب تری باشد، تا یک طبقه بندی دوگانه از جهانی شدن یا عدم جهانی سازی (شورت و کیم، ۱۳۸۴: ۱۸)

همانگونه که گفته شد، جهانی شدن سیاست و فرهنگ نیز منجر به تغییرات اساسی در “معماری شهرها و ساختار فضایی شهرهای معاصر” شده است. با توجه به مطالب مذکور، میتوان ایده تعریف بر اساس معیارهای اقتصادی شهرهای جهانی صرفا را زیر سؤال برد و اظهار کرد که دلایل و عوامل دیگری نیز مبنی بر جهانی شدن وجود دارد که ظهور شهرهای جهانی و کارکردهای چندگانه آنها را در نظام جهانی تبیین کند. مثلا ساختار معماری و وجود جاذبه ها و یا نقاط سوق الجیشی معماری در این نظام نقشی مهم ایفا می کند.

۱-۲- بیان مسئله

فضاهای شهری به عنوان عنصری از ساخت فضایی شهر و در برگیرنده روابط اجتماعی فرهنگی شهرهاست که مکان ایجاد روابط فرهنگی بر مبنای ارزش ها و هنجارهای مشترک را مهیا میسازد. امروزه با توجه به دگرگونی روابط اجتماعی شهری میتوان گفت به گونه ای زندگی اجتماعی در بافت قدیم رو به زوال رفته است. در گذشته زندگی روزانه در فضاهای جمعی و عرصه های عمومی به وقوع می پیوست؛ در صورتی که امروزه زندگی روزانه در فضاهای خصوصی در منازل خصوصی، رایانه های شخصی، اتومبیل های شخصی،